

Hold

Észlelő	R	L	F	Műszer
Balogh Zoltán (Hajdúböszörmény)	-	-	1	8 L
Berente Béla (Kocsér)	-	2	-	21 Y
Berkó Ernő (Ludányhalászi)	-	3	-	35,5 T
Bozsoky János (Kaposvár)	12	12	-	15,5 T
Drávecz László (Nagykőnyí)	1	1	2	13,5 T
Farkas László (Budapest)	-	-	1	10 L
Görgei Zoltán (Tamási)	15	15	-	9 L
Horváth László István (Tamási)	2	2	-	11,4 L
Iskum József (Budapest)	-	-	4	10 L+CCD
Kárpáti Ádám (Törökbálint)	5	5	-	10 T
Kocsis Antal (Balatonfűzfő)	7	25	5	15,5 T
Kocsisné Vörösházi Villő (Balatonfűzfő)	-	2	-	15,5 T
Kósa-Kiss Attila (Nagyszalonta, RO)	1	1	-	6,3 L
Ladányi Tamás (Balatonfűzfő)	3	3	-	11 T
Novák András (Veszprém)	-	-	1	6,2 MC
Ravasz Bálint (Gyopárosfürdő)	-	2	-	5 L
Sánta Gábor (Kisújszállás)	6	13	-	5 L
Zsohár Viktor (Székesfehérvár)	-	-	7	15 T

1999. május–december során 18 megfigyelő 86 vizuális és 13 fotografikus észlelést végzett. Rövidítések: R = rajz, L = leírás, F = fotó, Colong. = kolongitúdó, S = Seeing, légköri nyugodtság, T = Transparency (légköri átlátszóság), UT = Világidő (Universal Time).

Először is elnézést kérek minden észlelőtől, hogy ilyen hosszú ideig nem jelent meg a rovat. Remélem, a jövőben havonta jelentkezni tudunk, a feldolgozásokat kibővítve észlelési ajánlatokkal is. Jelen észlelőlista a decemberig beérkezett észleléseket tartalmazza, a már azóta is szép számmal érkezett megfigyelések már a következő rovatban lesznek felsorolva.

Az eltelt időszakban beindítottunk az MCSE Balatonfűzfői Csoportjának észlelőivel, majd a Hold Szakcsoport további észlelőivel is kiegészítve egy szimultán hold-észlelési programot, amelynek keretében telefonon értesítem az észlelőket, hogy aznap este mely holdalakzatokat (általában csak 1–3 db) észlelünk, készítünk róluk rajzot, leírást. Már eddig is számos alkalommal tudtunk így ugyanarról az alakzatról egy időben, különböző műszerekkel készített rajzokat és leírásokat gyűjteni. Akit érdekel ez az igen érdekes és hasznos észlelési lehetőség, az jelentkezzen a rovatvezetőnél levélben, telefonon vagy e-mail-en, valamint adja meg telefonszámát. Azon túl, hogy ezek az ugyanabban az időben készített rajzok jól összehasonlíthatók, hiszen közel azonos megvilágításnál készülnek, azért is értékesek, mert már a rajzok készítésénél gondolhat az észlelő arra, hogy más amatőrök is éppen akkor figyelik az alakzatot, amelyet rajzolunk.

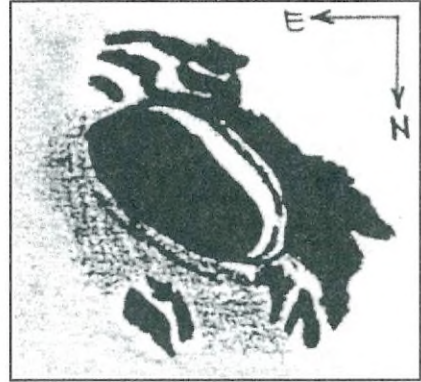
Természetesen a vizuális észlelők mellett várom a fotografikus és CCD-s észlelők jelentkezését is, ezek különösen értékesek és hasznosak lennének számunkra. Eddig a következő észlelők végeztek szimultán észleléseket (vagy jelentkeztek a programba): Berente Béla, Berkó Ernő, Bozsoky János, Bucsi Gábor, Görgei Zoltán, Horváth László István, Hollósy Tibor, Ladányi Tamás, Schné Attila és Ladányi Tamás.

Bettinus

20:10–20:32 UT, Colong.= 49°15

150/740 Newton-reflektor, S: 7, T: 4

120x: Erősen elnyúlt DK/ÉNy irányban a rálátás miatt, mivel közel látszik a DNy-i peremhez. Árnyéka nem ovális, hanem lapult, amely követi a DNy-i fal ívét. Az ÉNy-i árnyék is kelet felé, a terminátor felé közelít. A DNy-i belső falon két vékonyabb bemélyedés figyelhető meg, ÉNy-ra pedig látható a hozzá csatlakozó hegygerinc oldalainak árnyéka. A kráterbelső nagy része árnyékkal borított, így belső részleteket nem lehet észrevenni. Szép, szabályos, közepes méretű kráter. (Bozsoky János)

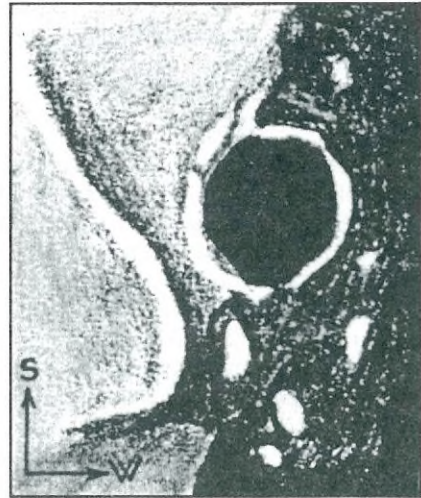

Plinius

19:40–20:35 UT, Colong.= 336°94,

150/740 Newton-reflektor, S: 9, T: 5

75x: Nagyméretű, feltűnő kráter a Mare Tranquillitatis és a Mare Serenitatis között. A terminátoron fekszik, így jól megfigyelhető, amint az északi oldal sötét részénél előbukkannak a magasabban lévő már megvilágított részek, kiemelkedések. Az ÉK-i rész mellett indul DK irányában egy finoman ívelődő hegygerinc, mely mellett nyugatra egy megvilágított, az árnyékból kiemelkedő „csúcs” látszik, valamint még tovább a terminátor mentén nyugatra négy ilyen fényes rész látható. A kráter majdnem szabályos kör alakú, feltűnő, könnyen látható, de csupán a nyugati peremének belsejét éri megvilágítás, ez élesen látszik, a kráterbelső teljesen sötétbe borult még. (Bozsoky János)

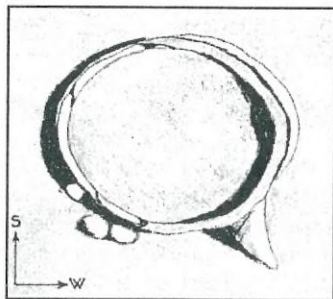
Delisle és Diophantus, Mons Delisle

1999.04.26. 18:19–19:00 UT, Colong.= 29°91, 114/900 Newton-reflektor, S: 5–6, T: 3–4
150x: A Mare Imbrium nyugati részén, könnyen megtalálható helyen látható, feltűnő alakzat. Mindkét kráter belsejének háromnegyed része árnyékkal telt. A Diophantus kerek, míg a Delisle kissé szegletesebb körvonalú. Feltűnő alakzat a Delisle-től DNY-ra látható Mons Delisle, amely hegyes, fűrészfogszerű árnyékokat vet. Érdekes még a Delisle-től keletre lévő kis B jelű kráter. A Diophantustól északra egy kráterátmérőnyire egy fényesebb, 6–7 intenzitású területet sikerült megfigyelnem, ahol a Mondatlas az 1,5 km átmérőjű Louise kráterecskét jelöli éppen, de ezt nem láttam. A Rima Diophantust sem sikerült megfigyelnem. (Horváth László István)

Archimedes

1999.03.25. 20.35–20:55 UT, Colong.= 12°85,
100/920 Newton-reflektor, S: 6, T: 4

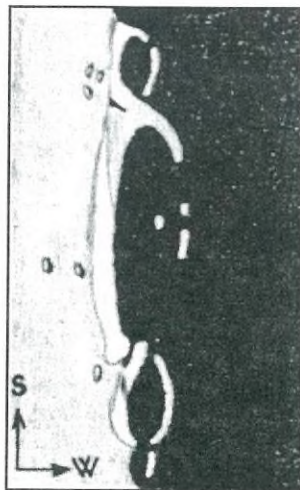
92x: Nagyméretű, feltűnő, igen szép kráter a Mare Imbrium keleti határán a Palus Putredinis felé. Kissé ovális, alacsony peremmel. Belső talaja teljesen egyenletesnek tűnik, semmilyen részlet vagy mélyedés nem látható. DK felé a kráterperem háromszög alakban alacsonyodó részekből áll, a déli peremen túl pedig további két feltűnő kiemelkedés látszik. (Kárpáti Ádám)

Hevelius–Cavalerius

1999.04.28. 20:00–20:25 UT, Colong.= 67°17,
100/920 Newton-reflektor, S: 6, T: 4

230x: Éppen a terminátoron van ez a terület, amely közel van a nyugati peremhez, így aztán erősen torzultan, megnyúltan látszanak a kráterek. Nagyon érdekes a fény-árnyék hatás ennél a megvilágításnál. Az árnyékból csak a kráterperemek emelkednek ki és a Hevelius központi csúcsa. Nyugati falának csak egyes részeit éri még fény, csak szakaszai láthatók. Északra a Cavalerius, fele akkora, mint a Hevelius, alakja szintén erősen megnyúlt. Belseje teljesen sötét, de a nyugati kráterbelső már végig éri megvilágítás. A kráterektől keletre néhány kisebb kiemelkedés látható, ahogy árnyékokat vetnek nyugatra. (Kárpáti Ádám)

Messier és Messier A

1999.04.04. 00:30–00:55 UT, Colong.= 124°39, 90/1000 refraktor, S: 5–6, T: 3–4

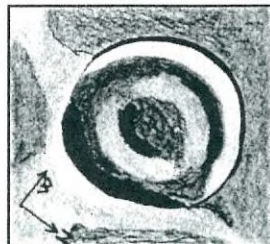
200x: Megkapó látvány ez a híres kráterpáros a Mare Fecunditatisban. Mind a két kráter belseje kb. 2/3 részt árnyékkal fedett, de kis méretük miatt nem túl sok részle-

tet mutatnak. Gyönyörű viszont az A krátertől kiinduló üstökösszerű csóva. Nagyon hosszú, két részre osztott sugársáv ez, mely fokozatosan olvad a környezetébe. Viszonylag könnyen látszik a déli sávban egy piciny kráterecske, kb. 1 kráterátmérőre a Messier A-tól. Nyugodt légköri pillanatokban (sajnos csak ritkán és rövid ideig) igen sok inhomogenitást lehet felfedezni. Sajnos a Messier-rianást nem sikerült megpillantanom. (Görgei Zoltán)

Hesiodius A

1999.04.26. 19:00–19:20 UT, Colong.: 42°27', 90/1000 refraktor, S: 6, T: 3

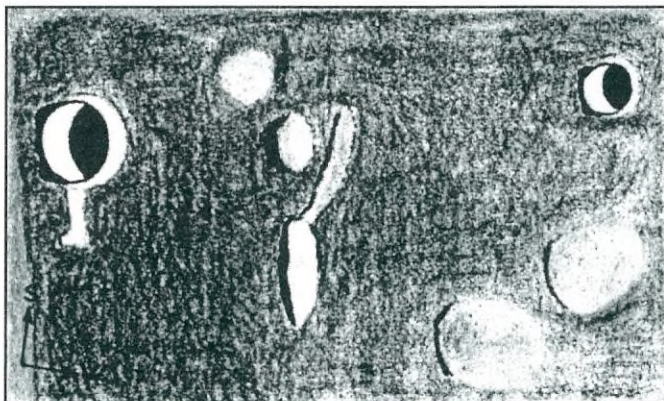
200x: Igen kicsi kráterecske, a terminátor is már jóval túlhaladta. Még ezzel a nagyítással is nehéz megfigyelni a belsejében lévő másodlagos krátert. Igazából csak a keleti és nyugati fal látszik, nem sikerült a krátergyűrűt teljes egészében megpillantanom. (Görgei Zoltán)

Vitruvius G-Lucian-Mons Esam és +568+244 dóm

1999.08.01. 00:36–00:57 UT, Colong.= 137°80', 90/1000 refraktor, S: 6, T: 4

200x: A Mare Tranquillitatis északi részén, a Sinus Amoris felé található ez a terület. A Lucian és a Vitruvius G kráterek kis méretűek, nem feltűnőek, kör alakúak, kb. félig teltek árnyékkal, melynek szabályos az íve. Közöttük kb. félúton található a +568+244 dóm, amely eléggé feltűnő látvány kis mérete ellenére és

könnyen látható, pedig csak közepes méretű. Alakja kissé elliptikus (É-D irányban megnyúlva). Felszíne teljesen sima, tetőkaldera nem látható rajta, tehát egy szabályos dóm. A dómtól északra húzódik a Mons Esam nevű hegy. Talán kétszerese a dómnak, alakja szivarra emlékeztet. A hegy déli végétől egy nagyon alacsony gerinc húzódik DDNy-i irányban, a dóm közvetlen közelében, szinte azt körülölelve, ahogy a rajzon is látható. (Görgei Zoltán)

Gärtner

1999.04.20. 18:55–19:45 UT, Colong.= 329°27', 98/1100 Newton-reflektor, S: 6–7, T: 2

80x: A Gärtner az északi félteke kiemelkedő méretű (102 km), óriási romkrátere. A Mare Frigoris északi „partján” ül, nyugati fala éppen a terminátoron. Csipkés keleti fala merész ívű árnyékot vet az igen egyenetlen belső síkságára. Nyugati fala 4–5

hegyrészből áll össze, ezeket éri már a megvilágítás. A belső síkságot egy árnyékos völgy szeli át északról délre. A kráter déli előterében 2–3 lapos hegy és 5 hasonló méretű völgy fedezhető fel. (Sánta Gábor)

Encke C, K és dóm

1999.04.26. 18.25–18.48 UT, Colong.= 42°0, 90/1000 refraktor, S: 6, T: 3

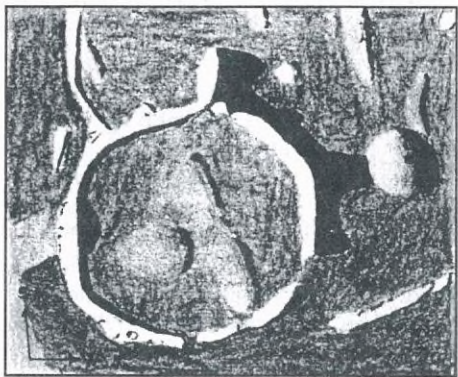
200x: Az Enckétől délre, a Mare Insularumban található az Encke C és a tőle ÉNy-ra lévő K kráter. Mindkettő kicsiny, az előbbi kb. 8 km átmérőjű, kissé elliptikus alakú, belsejében kb. 65%-os sötét árnyék; utóbbi kb. 2 km méretű, kör alakú. A dóm a kráterek között könnyen látható, kissé elnyúlt alakú É–D irányban. A dóm tetőkaldera nem látszik, viszont a teteje fényes, szinte fehér. Érdekes a dóm árnyéka is, mely nem olyan sötét, mint pl. a C kráter belsejében lévő és nyugat felé elnyúlt a déli végén. Nagyon szép látvány a dóm, észak felé egy redőben folytatódik a B kráter felé. (Görgei Zoltán)

Kies és Kies π dóm

1999.05.24. 20.38–21:10 UT, Colong.= 25°07, 90/1000 refraktor, S: 6, T: 3–4

200x: Fantasztikus látvány a Kies lepusztult falú romkráter a Mare Nubium DNY-i szélén, a maga szabályos hatszög alakjával. Falai alacsonyak, romosak, néhol teljesen lepusztultak. A kráter belsejében alacsony, gerincszerű alakzatok húzódnak, melyek alacsony napállásnál dóm-szerű hatást keltenek. Nagyon érdekes a kráter nyugatra vetett árnyéka. Teljesen szabálytalan, csipkézett szélű és az egyik leghosszabb árnyéknyúlvány éppen a π jelű dómig ér (-366; -453). A dóm közepes méretű, de igen feltűnő alakzat ennél a megvilágításnál. Alakja kissé elliptikus, és ahogy a Nap egyre magasabbra emelkedik a Hold égen, a tetőkrátere is feltűnik a közepén. (Görgei Zoltán)

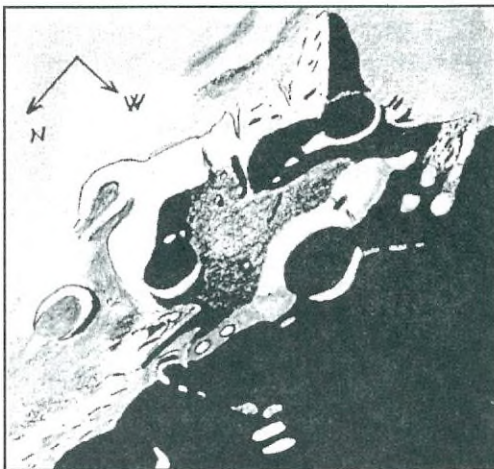

Santbech–Monge–Borda

1999.04.19. 18:20–18:45 UT, Colong.= 316°54, 98/1100 Newton-reflektor, S: 2–3, T: 4

80x: A terminátoron jól látszik egy nagy, szabálytalan medence. Nyugati peremén, pontosan az árnyékvonalon fekszik a Santbech-kráter, szabályos, ovális alakjával és

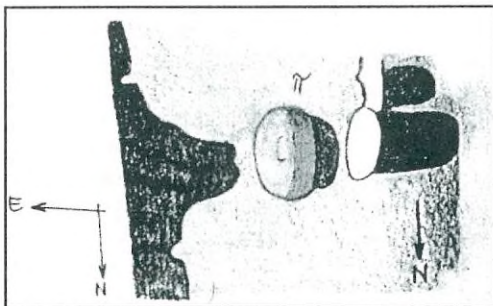
éles peremével. Tőle északra és délre is hegységek emelkednek, a déli sokkal magasabb és vastagabb ezek közül. Itt, azaz a medence déli peremén, már az árnyékban igen feltűnő 4 hegycsúcs. Az északi vonulatot két kisebb csúcs tagolja. A medence keleti partján, a Santbechtől ÉK-re a 3/4 akkora Monge-kráter, árnyékkal borítottága hasonló, majdnem 90%-os. Nagyobb társával abban is egyezik, hogy neki is éles pereme, fiatalos külseje van. A medence DK-i peremén, DDK-re a Santbechtől a Borda-kráter, ez hasonló méretű a Monge-val, szinte teljesen árnyékkal borított. A medencét körülölelő hegység keleti fele tagolt, sok hasadék és keresztirányú völgy látszik a területén. Főleg a DK-i felén hosszirányú árkok is szabdalják, sőt 2-3 kráter is észrevehető rajta. A keleti lánc északi végén a Monge B romkráter ül. A Monge-tól északra a hozzá hasonló nagyságú Cook romkráter található. A medencében, a sík felszínen 3 hegy és 1 hegygerinc látszik. A terminátoron túl, a Colombótól délre a rajzon látható helyzetben 2 fényesebb és 4 kevésbé fényes kiemelkedés látszik. (Sánta Gábor)

Schiller-Bayer-Nöggerath

1999.05.26. 18:45–19:12 UT, Colong.= 48°47', 98/1100 Newton-reflektor, S: 3–4, T: 3

80x: A Schiller igen nagyméretű, feltűnő és furcsa alakú, melyet befolyásol a rálátás is, hiszen közel látható a DNy-i peremhez. Leginkább egy dárdahegyhez lehetne hasonlítani, amelyet 30%-ban tölt ki az árnyék. Nyugati falának pereme olyan fogazott, akár egy ősi kőeszközé. Belsejében egy kisebb gyűrűshegy falát éri fény, ez keskeny ívként jelenik meg a belső árnyékban, az északi részen. DK-re a falon kívül a Bayer kapcsolódik hozzá, mély, félig árnyékkal töltött, feltűnő alakzat. Megvilágított karéja egyenetlen, van rajta egy jókora folt. Pereme erősen kopott, ahogyan a tőle keletre lévő E jelű kráteré is. A Schillertől keletre lévő H jelű kráter keleti fala a Bayertől észak felé indulva egy erőteljes, markáns hegygerincnek látszik, mivel sötét árnyékot vet, ÉK-i fala hegyekre szétszakadozva látszik. A hegygerinc folytatásában egy laposabb, röghegységszerű alakzat van. A Schiller ívétől északra a Nöggerath, közepes méretű, ovális alakú a rálátás miatt, feltűnő, 90%-ban árnyékkal borított. Nyugatra egy ívelt gerinc megvilágított oldala látszik a sötét részből kiemelkedve. (Sánta Gábor)

KOCSIS ANTAL